

Διευθυντής ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΛΕΛΕΣΑΚΗΣ

Διαχειριστής ΕΜΜ. ΛΕΛΕΣΑΚΗΣ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΦΥΣΙΝ

Η ΑΝΟΜΒΡΙΑ ΚΑΙ Η ΒΛΑΣΤΗΣΙΣ

Θερμὸς ὁ ἥλιος κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην μαστίζει τὴν ὠραίαν βλάστησιν, ἀπομυζὼν τὴν ζωὴν αὐτῆς καὶ ἀποξηραίνων καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ ἐδάφους ἰκμάδα. Τὰ ἄνθη τὰ δροσερώτατα, ὧν ἡ θέα πραΰνει τὰς καρδίας ἡμῶν, χθὲς ἔτι ἐτάνυσον εὐγνωμόνως τὰ καλλίχροα πέταλά των πρὸς τὸν αἰώνιον τοῦ οὐρανοῦ ὁδοιπρόν, καὶ ἔχουν τὸ λεπτὸν ἄρωμά των ὡς θυμίαμα πρὸς τὸν Παντοκράτορα. Ἦδη κλίνουσιν ἡρέμα πρὸς τὴν μητέρα γῆν, ἥτις ἀδυνατεῖ νὰ τὰ θρέψῃ. Ἐκλείσιν αὕτη τὰ εὐρέα στέρνα της, οἱ δὲ τροφодόται μαστοὶ αὐτῆς ἀπεξηράνθησαν. Δὲν ἀπομένουσι πλέον ἢ ὀλίγα δάκρυα ἀναδύζοντα ποῦ καὶ ποῦ, ὡς σημεῖα καὶ ταῦτα τῆς ἐξαντλουμένης ζωῆς.

Αἱ πάλλευκοι σινδόνες, αἵτινες ἠπλοῦντο ἀνὰ τὰς ὀρεινὰς ἐκτάσεις, ἀνελύθησαν καὶ οἱ ῥύακες μετὰ σπουδῆς ἀπήγαγον πρὸς τὴν ἀρχικὴν αὐτῶν κοίτην τὸ πολύτιμον ὕλινόν.

Αἱ λευκαὶ τολύπαι, αἱ πλαισιοῦσαι τὸν ὀρίζοντα ἢ τὰ ὄμβριμα νέφη, τὰ σφοδρῶς διωκόμενα ὑπὸ τῶν ἀνέμων τοῦ χειμῶνος καὶ περιλούοντα τὰς ἐκτάσεις εὐεργετικώτατα, ἐξηφανίσθησαν.

Ἡ εὐτυχία ἡ ἀφθόνως καταπεμπομένη ἐκ τῶν οὐρανῶν ἀνταλλάσσεται μὲ τὸ διαφανὲς χάος, τὸ διανοιγόμενον ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς μας καὶ ἀπειλοῦν γενικὸν μαρμαρόν.

Ἡ ζωὴ περιστέλλεται ἡρέμα ἢ ἐκλείπει ἐπὶ τῇ σπάνει ταύτῃ τοῦ ὕδατος, ἱκέτιδες δ' οἱ ὀφθαλμοὶ ὑψοῦνται πρὸς τοὺς οὐρανοὺς, ὧν οἱ καταρράκται ἐκλείσθησαν, περιλυποὶ δὲ στρέφονται πρὸς τὰ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Οἱ ἄγγελοι τῆς εὐδαιμονίας οὐδαμοῦ φαίνονται, ἀν δέ τις ἀραχνούφης πέπλος προκύβη που ταχέως ἐξαφανίζεται παρὰ σῶρον, καὶ τὴν μόλις ὑποφώσκουσιν ἐλπίδα· ἐξέλιπον δὲ καὶ οἱ ὀρσοειδεῖς πυρσοὶ τῶν οὐρανῶν καὶ οἱ συνοδεύοντες αὐτοὺς μυκηθμοὶ οἱ προαγγέλλοντες τὴν ἀφίξιν τοῦ εὐεργετικοῦ καιροῦ.

Εὐρισκόμεθα ἐν μέσῳ θέρει· ἡ θερμοκρασία ἀνέρχεται ἀδιαιδέτως, ἡ δ' ἀτμόσφαιρα καταπίνει τοὺς ἀναδιδόμενους ἀτμούς, αἵτινες ἄλλοτε συμπυκνούμενοι καὶ καταλειθόμενοι περιέλουον καὶ συνεπότηζον τὰ ἐδάφη. Τρεῖς καὶ πλέον ἡδὴ περισσότεροι ἢ τὸν χειμῶνα, ἀόρατοι περιβάλλουσι τὴν γῆν, οὐχὶ ἵνα τὴν δροσίωσιν, ἀλλ' ἵνα παραλάβωσι καὶ ἐκείνους οὓς ἡ ψυχorroαγοῦσα ζωὴ ἀναπέμπει...

Ὁ ἀσθμαίνων ὁδοιπρόρος μαστίζόμενος ὑπὸ τῶν φλογερῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου σπεύδει τὸ βῆμα, ἵνα σκιασθῇ ὑπὸ τοὺς δροσεροὺς πλατάνους καὶ δροσίῃ τὰ ξηραίνόμενα χεῖλη του εἰς τὴν γνωστὴν του πηγὴν. Ἀλλ' ἡ πηγὴ ἐστεῖρευσεν. Τὸ ὕδωρ ἐξ οὗ ἐκπορεύεται ἡ ποικιλόμορφος ζωὴ, τὸ συντελοῦν εἰς τὰς ἀπείρους ἐναλλαγὰς καὶ ἀλλοιώσεις, αἵτινες ἐκτυλίσσονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, τὸ κρυστάλλινον ὕδωρ, τὸ κελαρύζον ἀρμονικώτατα ἐξέλιπεν, ὁ δὲ εὐδαίμων βοσκὸς, ὅστις παρ' αὐτὴν ἀνέπαυε τὰ κεκμηκότα μέλη του καὶ ἐρέμδαζεν ἐν τῷ μέσῳ τῶν σκιρτώντων βοσκημάτων του, δὲν φαίνεται πλέον ἐκεῖ, τίς οἶδέ που ὁδηγῶν ἐν θαρρυμῇ τὰ κλονιζόμενα βήματά του καὶ τὸ κατεσκληρὸς ποίμνιόν του!...

«Quand le puits est à sec, on sait ce que vaut l'eau» «Ἀμὰ τὸ φρέαρ ξηρανθῇ, ἀναλογίζεται τις πόσον ἀξίζει τὸ ὕδωρ».

Βεβαίως, δι' ὅτι ὑπάρχει ἄφθονον ἐν τῷ κόσμῳ καὶ ἐφ' ὅτο ὑπάρχει οὐδεὶς δίδει σημασίαν. Τὰ περὶ ἡμᾶς ποικίλα καὶ θαυσιλὴ ὄψα τοῦ Δημιουργοῦ, τὰ ὅποια ἐθεοποίησαν ἄλλοι λαοί, οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν τιμᾷ σήμερον. Ἀλλ' ὅταν τι τούτων λείψῃ πλάττομεν τὴν κακὴν τύχην, εἰς ἣν ἀποδίδομεν τὰς ἐπακολουθούσας συμφοράς· ἐν ᾧ ἔδει νὰ ἀναζητῶμεν τὰς αἰτίας ἐν ταῖς πράξεσιν ἡμῶν τῶν ἀλογίστων, καὶ γεμούσαις ἀδικιῶν καθ' ἡμῶν αὐτῶν καὶ κατ' αὐτῶν τῶν περὶ ἡμᾶς πολυποικίλων πλασμάτων.

Καὶ πόσας ἠλιθιότητας δὲν πράττει ἡ ἀνθρωπότης, αἰτίας μεγάλου μέρους τῆς κακοδαιμονίας της!

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐσυνείθισε, φέρ' εἰπεῖν, νὰ ἐγείρῃ βωμούς λατρείας εἰς οὐτιδανὰ πράγματα, τοὺς μαρ-

γαρίτας και τους αδάμαντας και τους άλλους πολυτίμους (;) λίθους· εξακολουθεί δὲ καὶ σήμερον ἐτι νὰ τοὺς περιβάλλῃ μὲ τὴν περιπαθεστέραν στοργήν, προσπαθοῦσα νὰ λαμπρύνῃ δ' αὐτῶν ὅ,τι ἔχει ἀμαυρὸν ἐν τῷ βίῳ της. Βλακωδῶς θεραπεύει οὕτω μίαν τῶν κενωτέρων ἀδυναμιῶν της, καίτοι καλῶς ἐπίσταται ὅτι ἡ ἔλλειψις τῶν ἀθυρμάτων τούτων, τὰ ὅποια ἔδει νὰ προσενῶσιν ἐντύπωσιν εἰς τοὺς ἀγρίους μόνον, οὐδὲ ζῶν ἀφαιρεῖ, οὐδὲ τὴν πρόσδον αὐτῆς ἀνακόπτει πως.

Ἐχει δὲ συγκεντρώσει τὴν ψυχὴν αὐτῆς εἰς τὰς ἀδαμαντοφόρους, ἢ ἄλλας χώρας, ἐνθα ἑκατομύρια ἀνθρώπων καταναλίσκονται ἀδόξως, χωρὶς νὰ σκέπτηται ὅτι ἡ δαπανωμένη αὕτη δύναμις θὰ ἰδύνατο νὰ μεταβάλλῃ τὰς ἐκτάσεις εἰς γῆν ἐπαγγελίας· τὰς ἀδένδρους ἐκτάσεις, αἵτινες, εἰς τὰς ἰδικὰς μας ἰδίως χώρας, μολονότι προκαλοῦσι τὸν οἶκτον τοῦ διαδάτου, ἐρεθίζουσι καὶ τὴν βουλιμίαν αὐτοῦ. Εἰς τὴν πρώτην δὲ περίστασιν τὰ ὀλίγα δεδρύλλια ἢ τὰ δειλὰ θαμνία, τὰ ὅποια θὰ ἐτόλμων νὰ ὑπεγείρῃσι τὴν κεφαλὴν, ἵνα ὑμνήσωσι τὸν Μέγαν Πλάστην των, θὰ παραδοθῶσιν ὑπὸ κακούργου χειρὸς εἰς τὸ παμφάγον πῦρ !

Ἀρά γε νὰ γνωρίζῃ ὅτι αὐτὰ ταῦτα καὶ τὰ σύνδενδρα ἐδάφη προκαλοῦσι τὰς βροχὰς· συντελοῦσιν εἰς τὸν διαποτισμὸν τοῦ ἐδάφους, παρακινῶντα τὴν ἀπορροήν των ὑδάτων, οὕτως ὥστε διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὑπογείου ὕδατος, νὰ τροφοδοτῶνται αἱ πηγαί· διακρατοῦσι τὴν γόνιμον γῆν, μετριάξουσι τὴν σφοδρότητα τῶν ἀνέμων καὶ τὴν ταχείαν ἐξάρισιν καὶ καθαρίζουσι τὴν ἀτμόσφαιραν ;

Ἄλλ' ἂν δὲν γνωρίζῃ ταῦτα πῶς λησμονεῖ πλεῖστα ἄλλα ὠφελήματα, τὰ ὅποια πορίζεται ἐξ αὐτῶν ; Καρποὺς καὶ ἄλλα τρόφιμα δι' ἑαυτὸν καὶ τὰ ζῷά του, ξυλείαν, φάρμακα, ὕλας καυσίμους, χρωστικὰς, δεφικὰς, κλωστικὰς, ὕλας διὰ χάρτην, διὰ σκεύη καὶ πλεῖστα ἄλλα βιομηχανικὰ προϊόντα ;

Ἡ φυτικὴ ζωὴ εἶναι ἡ διδυμὸς ἀδελφὴ τῆς ζωικῆς ζωῆς, ἡ βοηθὸς καὶ προστάτις αὐτῆς· καταστρεφομένης δὲ τῆς μιᾶς συγκαταστρέφεται καὶ ἡ ἄλλη, ὥστε εἶναι ἀναγκαιοτάτη δι' αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἀνθρώπου, διὰ τὴν εὐδαιμονίαν αὐτοῦ.

Ἐπομένως οὐδεὶς ἔχει δικαίωμα νὰ περιφρονῇ ἐπ' ἀπειρον ἀτιμωρητὴ μίαν μεγίστην πηγὴν τῆς ζωῆς, μίαν ἀνεκτίμητον πηγὴν πλοῦτου. Εἶνε δὲ ἐσχάτη πώρωσις τὸ νὰ καταγίνεται τις διαρκῶς φθέρων καὶ οὐδέποτε δημιουργῶν.

* *

Πανταχοῦ τοῦ κόσμου κρούεται ὁ κώδων τοῦ κινδύνου ὅν διατρέχει ἡ ἀνθρωπότης ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἢ τῆς σπάνισης τῶν δασῶν. Νευρικαί τινες προσπάθειαι ἔδω καὶ ἐκεῖ καταβάλλονται, ταχέως διαλείπουσαι, ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τῶν ὑπαρχόντων δασῶν ἢ τῆς ἀναδάσώσεως ἀποφιλωθεισῶν ἐκτάσεων. Ἀλλὰ γενναῖόν τι μέτρον, ἀντάξιον τῆς σημασίας του, δὲν ἐλήφθη. Τί μέλλει γενέσθαι ; (*)

Ἄς σκεφθῇ ὁ κόσμος τίνι τρόπῳ θὰ ρυθμίσῃ τὰ καθ' ἑαυτόν. Ἡμεῖς ὅμως τί περιμένομεν ; Τὰ ἐδάφη μας εἶναι γόνιμα, τὸ κλίμά μας γλυκύτατον. Δὲν εἶναι ἀρά γε καιρὸς νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν προστασίαν τῶν ὑπαρχόντων δασυλλίων καὶ τὴν ἀναδάσωσιν τῆς γυμνῆς γῆς ;

Τὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν δασῶν μὲ ὀλην τὴν φρικαλέαν ὅφιν των παρουσιάζονται, ἡ ἔλλειψις τῶν

(*) Ὁ Σεβ. Πρόεδρος τῆς Βουλῆς κ. Μιχαηλιδάκης, ἀδιαλείπτως μεριμνῶν ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τοῦ τόπου, εὐγνωστότατα ἐτόνισε τὴν ἀνάγκην τῆς προστασίας τῶν δασῶν, ἐν τινι τῶν τελευταίων συνεδρίων αὐτῆς.

ὑδάτων κατέστη ἐπαισθητὴ, ὁ κόσμος διψᾷ, ὁ τόπος ξηραίνεται, ἡ βλάστησις φθίνει.

Εἶναι καιρὸς νὰ ἐφαρμοσθῶσιν αὐστηρῶς οἱ ὑπάρχοντες σχετικοὶ νόμοι καὶ ἄλλοι δρακόντειοι νὰ ψηφισθῶσι κατὰ τῶν ἀθλίων ἐμπρηστῶν, νὰ ὀρισθῶσι δ' ἐκτάσεις ἐν αἷς νὰ ἀπαγορευθῶσι ἀπολύτως ἡ ξύλεις. Ἐκάστη δὲ κοινότης ἂς ὀρίσῃ ἐκτασίαν τινα, ἂς τὴν δεινροφυτεύσῃ, ἂς τὴν κηρύξῃ ἱερὰν, ἂς ἐνταφιάξῃ μάλιστα ἐν αὐτῇ καὶ τοὺς προσφιλεῖς νεκροὺς της.

Οἱ δῆμοι ἂς πράξωσι τὸ ἴδιον. Τὰ σωματεῖα, οἱ διδάσκαλοι, πάντες ἂς θεωρήσωμεν ἱερὰν ὑποχρέωσιν οὐχὶ τὴν διατήρησιν μόνον τῶν ὑπαρχόντων φυτῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν πολλαπλασιασμὸν αὐτῶν.

Τότε δὲ ἡ ὠραία πατρίς μας θὰ περιβληθῇ τὴν ὠραίαν, τὴν θείαν στολήν της ὑπὸ τὰς εὐαίους πτυχὰς τῆς ὁποίας θὰ σκιαῇται ὁ ἐξηγνημένος ὁδοιπόρος τῆς ζωῆς καὶ θὰ δροσίξῃται ὁ ἀσθμαίνων τῆς γῆς ἐργάτης, ὁ δὲ χλοερὸς τάπης, ὁ τέρπων τοὺς ὀφθαλμούς, θὰ πρᾶνῃ τὴν καρδίαν καὶ θὰ προκαλῇ συναισθήματα ἀνάλογα πρὸς τὴν θεοπεσίαν ἁρμονίαν τῆς ὠραιότητος καὶ ποικιλίας.

Οὐδεὶς δὲ θὰ δύναται νὰ μᾶς ἐλέγχῃ ἐπὶ ἀπαθείᾳ ἀνατολιτῶν, πνευματικῇ ὑστερήσει ἢ ἐκφυλισμῷ. Εἶναι δὲ γνωστοὶ οἱ ἐχθροὶ μας οἵτινες καὶ τὴν ἔλλειψιν τῶν ὑδάτων τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν ἐκμεταλλεύονται, ἵνα μᾶς παραστήσωσιν ὡς οὐδὲν κοινὸν ἔχοντας μὲ τοὺς ἀρχαίους εὐκλεεῖς προγόνους μας !!

ΠΑΝΑΓ. Χ. ΧΡΙΣΤΟΠΟΛΟΣ

Καθηγητὴς

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

Η ΔΥΝΑΜΙΣ ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Πρὸς τὴν ἀξιότιμον Σύναξιν τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος»,

Ἐπόμενος τῇ ὑποσχέσει, ἣν ἔδωκα ὑμῖν πρὸ καιροῦ, ἰδοὺ ἀποστέλλω τὰς ὀλίγας ταύτας ἐπὶ τῆς ἐν γένει μουσικῆς σκέψεως μου, τὰς ὁποίας παρακαλῶ ν' ἀποδεχθῆτε ὡς ἐλαχίστην καταβολὴν εἰς τὴν ἀξιότιμον σταδιοδρομίαν τοῦ ἀξιολόγου «Κρητικοῦ Ἀστέρος».

* *

Ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι ἀνθρώπινος ἐφεύρεσις, ἀλλ' εἶναι φυσιολογικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐργασία, ἔχουσα ἐνστικτικῶς παρ' αὐτῇ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς. Προκίνας ὁ Πλάστης τὸν ἀνθρώπον διὰ τοῦ ὄργανου τῆς λαλίας, ἔδωκε συγχρόνως εἰς αὐτὸν καὶ τὸ πρῶτον μουσικὸν ὄργανον. Διότι ἀμέσως, ὁμοῦ μὲ τὴν συνάρθρωσιν τῶν λέξεων, προβάλλει καὶ ἡ ποικίλη τῆς φωνῆς μεταλλαγή, ἥτις εἶναι τὸ θεμέλιον καὶ ἡ βάσις τῆς μουσικῆς. Ὁ ἀνθρώπος ὡς τὸ τελειότερον δημιουργήμα τοῦ Θεοῦ, κατάρθρωσεν αὐτοθρῆτως νὰ τελειοποιήσῃ τὸ θεῖον τοῦτο τῆς φωνῆς δῶρον καὶ νὰ θέσῃ τὰς ἀρχικὰς τῆς μουσικῆς βάσεις. Ἐντεῦθεν ἀνήγαγε κατόπιν τὴν μουσικὴν εἰς ὕψος καὶ εἰς τελειότητα ἐπιστήμης καὶ κατάρθρωσε νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰ διάφορα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πάθη καὶ αἰσθήματα τόσον ζωηρῶς, ὅσον οὐδὲ αὐτὴ ἡ γλῶσσα δύναται διὰ μόνης τῆς λαλίας νὰ παραστήσῃ. Ἀλλ' ὅ,τι συμβαίνει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ, ἀναπτύσσεται καὶ τελειοποιεῖται ἐν τῇ κοινωνίᾳ καὶ κατόπιν εἰς ὁλόκληρα τὰ ἔθνη. Διότι ταῦτα ἐκ τοῦ αὐτοῦ ἐνστικτοῦ ἀγόμενα καὶ τὰς αὐτὰς τῆς πέριξ φύσεως αἰσθανόμενα ἐντυπώσεις, διαρρυθμίζουσι καὶ μουσικὴν τοιαύτην, δυναμένην νὰ κατοπτρίξῃ ἐπακριδῶς τὸν βίον καὶ τὰ πάθη ὅλου τοῦ ἔθνους.

Γλώσσα καὶ Μουσικὴ εἶναι τὰ δύο ἀναφαίρετα κτήματα παντὸς ἔθνους. Καὶ διὰ μὲν τῆς γλώσσης ἀποκαλύπτει ὁ ἄνθρωπος τοὺς ἀφθάρτους τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας θησαυροὺς. Διὰ δὲ τῆς μουσικῆς ἐκδηλοῖ τὰ διάφορα αὐτοῦ αἰσθήματα, τὴν χαρὰν τουτέστι, τὴν λύπην καὶ τὰ τόσα ἄλλα, καὶ διὰ μόνης ταύτης ἀποκαθιστᾷ τὴν τυχὸν διαταραχθεῖσαν ἁρμονίαν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, πλεῖστας δὲ ψυχικὰς ἀσθενείας εἴτε διαταράξεις τοῦ πνεύματος ἐκ τῆς πάλης τῶν παθῶν προερχομένας θεραπεύων, ἀνευρίσκει τέλος τὴν ψυχικὴν αὐτοῦ γαλήνην.

Κατὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα καὶ τὸν σοφὸν Πυθαγόραν, διὰ τῆς μουσικῆς ἐλάλουν οἱ Θεοί, ὅτε ἐδημιούργησαν τὸν κόσμον. Ὅπως δ' ἀναφέρει ὁ Ἀριστοτέλης, εἰς τὴν μόρφωσιν παντὸς ἔθνους τρία πράγματα πρωτίστως συμβάλλουσιν. Εἶναι δὲ ταῦτα ἡ μουσικὴ, οἱ ἀγαθοὶ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαθοὶ ποιηταί.

Ὅπόσον ἐπενήργει ἡ μουσικὴ ἐπὶ τοῦ καθόλου βίου τῶν ἀρχαίων ἡμῶν προγόνων, μαρτυροῦσι τρανῶς τὰ πανάρχαια ἐκεῖνα μυθεύματα περὶ τοῦ Λένου, τοῦ Θαμύριδος, τοῦ Εὐμόλπου, τοῦ Μουσαίου, τοῦ Ἀμφίωνος, καὶ τόσων ἄλλων.

Διὰ τῆς μουσικῆς καὶ τοῦ ἄσματος ὅλα ταῦτα τὰ ἄγρια θηρία τιθασσεύονται, τὰ κῆτη τῆς θαλάσσης δὲν κατατρώγουσι τὸν Ἀρίωνα, οἱ ἄνεμοι δένουσι τοὺς πνευματοφόρους σάκκους των, ὁ Κέρβερος καταπραυνεται δίδων τὴν εἴσοδον εἰς τὸν Ὀρφέα, ὁ Ἄρης τινάσσει τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ αὐτοῦ, ὁ δὲ πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε χαίρει μακαρίως ἐπὶ τῶν δωμάτων τοῦ Ὀλύμπου.....

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὡς ἐκ τῆς παιδείσεως αὐτῶν, ἦσαν ταξάπαντες μουσικοί. Δὲν εἶναι δ' ἄγνωστον εἰς τοὺς ἀρχαιοφίλους, ὅτι παριστάμενοι εἰς τὴν διδασκαλίαν δράματός τινος, ἐπασχον τὴν λεγομένην «κάθαρσιν ψυχῆς ἡδυσμένην λόγῳ» ἥτις οὐδὲν ἄλλο βεβαίως ὑπονοεῖ, εἰμὴ τὴν διὰ τῆς μουσικῆς συντελουμένην παιδευσιν. Καὶ διὰ τοῦτο ὁρθότατα ἡ μουσικὴ ἐκαλεῖτο παιδεία τῆς ψυχῆς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γυμναστικὴν, ἥτις ἐθεωρεῖτο παιδεία τοῦ σώματος. Ὁ Πλάτων ἀναφέρει πού, ὅτι οἱ παῖδες ἄδοντες ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς λύρας ἢ τῆς κιθάρας, ἐξοικειοῦνται πρὸς τοὺς μεγάλους τῆς Ἑλλάδος λυρικούς, οὕτω δὲ διὰ τῶν τόνων καὶ τῶν ρυθμῶν καθίστανται ἠθικοὶ ἄμα καὶ σώφρονες.

Μέγα δίκαιον εἶχον οἱ ἀρχαῖοι, ὅπως ὁ Σωκράτης, ὁ Ἀριστοτέλης, ὁ Πυθαγόρας ὁ Πλάτων κλπ. οἱ πατέρες τῆς Ἑκκλησίας καὶ πάντες ἐν γένει οἱ παιδαγωγοί, σινιστῶντες τὴν μουσικὴν, ὡς τὸ πρῶτον συστατικὸν τῆς παιδείσεως τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐν τῇ ἀρχαιότητι ἡ μουσικὴ ἦτο προτροπὴ ἐπ' ἀνδρείαν. Τὴν ἀνδρείαν δὲ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐθεώρουν ὡς τὴν μεγίστην τῶν πολιτικῶν ἀρετῶν. Διὰ τοῦτο ὡς ὁ Πρόδοτος ἱστορεῖ, οἱ Λακεδαιμόνιοι μετ' αὐλῶν στρατεύονταί, οἱ Λυδοὶ μετὰ συρίγγων καὶ αὐλῶν, οἱ δὲ Κρήτες μετὰ λύρας.

Ὁ Θεόπομπος ἀναφέρει ὅτι οἱ Γέται κιθάρας ἔχοντες καὶ κιθαρίζοντες ποιοῦνται τὰς ἐπικηρυκείας. Δὲν εἶναι δὲ ποσῶς ἀμφίβολον ὅτι ἡ μουσικὴ κατὰ τὰ συμπόσια καὶ τὰς εὐωχίας κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν, οὐχὶ τόσον χάριν τῆς ἀπλῆς τέρψεως, ὅσον χάριν τῆς σωφροσύνης, ἵνα χρησιμεύῃ κατὰ τῆς ἀκοσμίας καὶ τῆς ὑδρεως, πραύνουσα οὕτω τὴν αὐθάδειαν τῶν συμποσιαστῶν. Τοῦτο δὲ διότι ἡ μουσικὴ εἴπερ τις καὶ ἄλλη, ἔχει τὴν δύναμιν νὰ περιστέλλῃ μὲν τὴν στυγνότητα, νὰ προσενῇ δὲ πραότητα καὶ χαρὰν ἐλευθερίον. Τὴν ἰδίαν δὲ τῆς σωφροσύνης ἀρετὴν ἐπιδιδῶν καὶ ὁ τῶν ἔθνων ἀπόστολος, λέγει: «Εὐθυμεῖ τις ψαλλέτω» διότι ἡ εὐθυμία, ἡ ἐκ τῆς μουσικῆς προερχομένη, εἶναι ἡ μᾶλλον χαρίεσσα καὶ ἡρεμὸς, συνεπῶς δὲ καὶ ψυχικὸς ὠφέλιμος. Οἱ ἀρχαῖοι μά-

λιστα Ἕλληνες, ἐν τοῖς νόμοις αὐτῶν ὠρίζον, ἵνα κατὰ τὰς εὐωχίας καὶ τὰ συμπόσια ἄδωνται οἱ τῶν θεῶν ὕμνοι, καθόσον δι' αὐτῶν καὶ μόνον, ἑναρμονίων ὄντων, ὁ τῶν θεῶν λόγος καθίσταται σεμνότερον τὸν ἐκάστου τρόπον. Οἱ Ἀρκάδες οἵτινες ἦσαν αὐστηρεστάτοι κατὰ τὸν ἄλλον βίον, ἐπέβαλλον τὴν γνώσιν τῆς μουσικῆς οὐ μόνον εἰς τοὺς παῖδας, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς νεανίσκους ἐπὶ ὑποχρεωμένους ἵνα μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν τὴν μουσικὴν ἔχωσιν ἀχώριστον σύντροφον. Καὶ διὰ τοῦτο ἐκ νηπίων ἤσκουν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας νὰ ψάλλωσι τοὺς ὕμνους ἐκεῖνους καὶ παιζάντας, δι' ὧν ἐξυμνοῦντο κατὰ τὰ πάτρια αὐτῶν οἱ θεοὶ καὶ οἱ ἥρωες. Ἄν δὲ τις τῶν παίδων αὐτῶν παρημέλει τὰ ἄλλα μαθήματα, οὐδόλως τοῦτο ἐθεωρεῖτο αἰσχρὸν. Ἡ ἄγνοια ὅμως τοῦ ἄδειν ἐθεωρεῖτο αἰσχιστόν.

Ἡ μουσικὴ οὐδέποτε ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπον χωρὶς νὰ τὸν τέρπῃ, οὐδὲ τὸν τέρπει μόνον χωρὶς νὰ τὸν ὠφελῇ. Καὶ διὰ τοῦτο μέγα δίκαιον ἔχει ὁ Ἀριστοτέλης ἐρωτῶν. «Πότερον θεῖον τὴν μουσικὴν, παιδείαν ἢ παιδιάν;»

Ἄλλ' ἡ μουσικὴ μεγάλως ἐπιδρᾷ καὶ ἐπ' αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων. Τοῦτο δ' ἀναφέρων καὶ ὁ Πλούταρχος λέγει: «Ὁρῶμεν γὰρ ὅτι καὶ μουσικὴ πολλὰ κηλεῖται τῶν ἀλόγων. Ἐκ τῶν πτηνῶν πολλὰ ἐπαναλαμβάνουσι τεμάχια μουσικά, ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἢ ἐπὶ ἄλλων εἰδικῶν ὀργάνων παιζόμενα. Τὰ πρόβατα λέγει ὁ Αἰλιανός, «ὑπὸ μουσικῆς παινεται μᾶλλον ἢ ὑπὸ τοῦ χιλοῦ». Ἀλλὰ καὶ ἡ γαλῇ πλειστάκις δὲν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τῆς κλειδοκυμβαλιστρίας. Φαινόμενά τινα παρόμοια καὶ εἰς τοὺς πολὺ ἀρχαίους ἐπὶ χρόνους γνωστά, εἶναι ἀληθῶς θαυμασμοῦ ἄξια. Ὁ δειπνοσοφιστὴς Ἀθήναιος λ.χ. ἱστορεῖ ὅτι οἱ Σουδαῖται εἰς τηλικούτων τρυφῆς ἤκοντο ὥστε εἴθισαν τοὺς ἑαυτῶν ἵππους ὀρχεῖσθαι πρὸς αὐλὸν κατὰ τὰς εὐωχίας. Γνωρίζοντες δὲ τοῦτο οἱ πολέμιοι αὐτῶν Κροτωνιάται, ὅτε ἐπολέμουν πρὸς ἐκείνους, εἶχον μετ' ἑαυτῶν αὐλητάς, στρατιωτικὴν περιβεβλημένους στολήν, οἵτινες ἀρξαμένης τῆς μάχης, ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ νὰ αὐλῶσιν. Οἱ ἵπποι τῶν Σουδαριτῶν ἀκούσαντες αὐτοὺς αὐλοῦντας οὐ μόνον, ὡς λέγει ὁ Ἀθήναιος, διωρχήσαντο, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀναβάτας ἔχοντες ἠτομόλησαν πρὸς τοὺς Κροτωνιάτας. Ὁ Λαμψακηνὸς Χάρων τὰ αὐτὰ περίπου ἱστορεῖ περὶ τῶν Καρδινηνῶν. Ἐδίδαξαν, γράφει, καὶ αὐτοὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν νὰ χορεύωσιν εἰς τὰ συμπόσια ὑπὸ τοὺς ἤχους τῶν αὐλῶν. Τόσον δὲ οἱ ἵπποι αὐτῶν ἐξησκήθησαν, ὥστε εἰς ὀρισμένα αὐλήματα, ἐπὶ τῶν ὀπισθίων αὐτῶν ποδῶν ὀρθοῦμενοι ἐχώρευον διὰ τῶν προσθίων. Τοῦτο γνωρίζων Ὁναρις ὁ ἡγεμὼν τῶν Βισαλτῶν ὁ ἐκ τῆς Καρδίας πρὸς αὐτοὺς ἀποδράς, ἐκάλεσε Καρδινηνὴν αὐλητρίδα, ἥτις εἰς πολλοὺς αὐλητάς ἐδίδαξε τὰ γνωστά εἰς τοὺς ἵππους τῶν Καρδινηνῶν αὐλήματα. Ὅταν δὲ ἐκίνησε κατ' αὐτῶν πόλεμον, ἀρξαμένης τῆς μάχης διέταξεν εἰς τοὺς αὐλητάς νὰ αὐλήσωσι τὰ διδαχθέντα αὐλήματα. Οἱ ἵπποι τῶν Καρδινηνῶν, ἄμα τῷ ἀκούσματι τοῦ πρώτου αὐλήματος, ὠρθώθησαν ἐπὶ τῶν ὀπισθίων αὐτῶν ποδῶν ὀρχοῦμενοι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἰσχύς τῶν Καρδινηνῶν ἐνέκειτο εἰς τὸ ἱππικὸν ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Βισαλτῶν.

Ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ μουσικὴ δὲν εἶναι ἐφευρέσεις καὶ ξένη τέχνη, ἀλλ' ὅτι εἶνε φυσικὴ ἐργασία τὴν ὁποῖαν ἐκτελεῖ ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν ὁποῖαν αἰσθάνονται ἐπὶ καὶ πολλὰ ἐκ τῶν ἀλόγων ζώων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 14 Ἰουνίου 1908

Κ. Α. ΨΑΧΟΣ

Καθηγητὴς τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς
ἐν τῇ ᾠδῇ τῇ Ἀθηνῶν

Η ΠΟΙΗΣΙΣ

Ἐάν ὑπάρχη τι ἐπὶ τοῦ κόσμου τούτου, διὰ τοῦ ὁποίου νὰ δύναται νὰ συγκοινωνῇ ὁ τοῦ γῆενου τούτου πλανήτου κύριος καὶ δεσπότης, μὲ τὸν πλάστην καὶ τὸν δημιουργὸν τοῦ **Σύμπαντος**, τοῦτο εἶναι ἡ **Ποίησις**!

Λάτρεις τῆς Ποιήσεως οἱ ἀρχαῖοι Πρόγονοι ἡμῶν, οὐ μόνον ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρως ἐκοσμοκράτησαν κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου, καὶ διεσκόρπισαν παντοῦ πᾶν, ὅ,τι ὄραϊον καὶ ὑψηλόν, πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ θεῖον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως ὕψωσαν, διὰ τῆς Ποιήσεως, τὰ σύμβολα τῆς δόξης καὶ τῆς κυριαρχίας αὐτῶν, «τὸν **Παρθενῶνα** καὶ τὸν Ναὸν τῆς **Ἀπτέρου Νίκης**», τὰ ὅποια ὡς ἄλλοι τηλαυγεῖς φάροι ἐφώτισαν καὶ θὰ φωτίζουν τὴν ὑφήλιον ἐφ' ὅσον θὰ ὑπάρχη **Ἑλλάς**!

Δικαίως δὲ ὁ Σατωβριάνδος καὶ ὁ Ῥενὰν ἀπὸ τῶν προπυλαίων τῆς Ἀκροπόλεως διεκήρυξαν ὅτι «οἱ Ἕλληνες εἶνε οἱ διδάσκαλοι τῆς Ποιήσεως»!

Δικαιώτατα δὲ καὶ ὁ σύγχρονος τῆς Γαλλίας σοφὸς γερονσιαστής καὶ ἀκαδημαϊκὸς **Μεζιέρο** ἐβροντοφώνησεν ἀπὸ τὸ **Παλαῖ ντ' Ὁρσαί** τῶν Παρισίων ὅτι, «Δὲν ὑπάρχει λαὸς, δὲν ὑπάρχει πολιτισμένος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ εἶναι χρεώστης εἰς τὴν Ἑλλάδα!»

Ἡ **Ποίησις**, διὰ τὸν ἄνθρωπον, εἶνε ὅ,τι ἡ δρόσος διὰ τὴν ἀνθρ, ὅ,τι ὁ ἥλιος διὰ τὴν φύσιν.

Ἡ **Ποίησις** εἶνε, ἡ μεγάλη καὶ φωτοβόλος ἐκείνη κλίμαξ, ἣτις ἀγεί ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ ἡ ἕλη μετὰ τοῦ Ἀύλου! Τὸ πεπερασμένον μετὰ τοῦ Ἀλείρου! Τὸ φθαρτὸν μὲ τὸ ἀφθαρτὸν! Τὸ πρόσκαιρον μὲ τὸ Αἰώνιον! Τὸ ἐπίγειον μὲ τὸ Ἐπουράνιον! Τὸ σχετικῶς μικρὸν μὲ τὸ ἀπείρως Μέγα! Τὸ ὁρατὸν μὲ τὸ Ἀόρατον! Τὸ μεταβλητὸν μετὰ τοῦ Ἀμεταβλήτου! Τὸ ἀλλοιούμενον μετὰ τοῦ Ἀναλλοιώτου! Ὁ θνητὸς μετὰ τοῦ Ἀθανάτου! Ὁ δοῦλος μετὰ τοῦ Κυρίου! Ὁ ἀσθενὴς μετὰ τοῦ Παντοδυνάμου! Ὁ ἁμαρτωλὸς μὲ τὸν Πανάγαθον! Τὸ μὴδὲν μετὰ τοῦ Εἶναι! Τὸ πλάσμα μετὰ τοῦ Πλάστου!... ὁ Ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ!!!

Ἐάν ὁ ἥλιος ζωογονῇ τὴν φύσιν καὶ δίδῃ ζωὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἡ **Ποίησις**, οἰστροηλατεῖ τοῦτον, δαμάζει τὰ θηρία, ἐξευγενίζει τὸν κακοῦργον, ἀνδρίζει τὸν δειλόν, ἐγείρει τὸν δοῦλον, κάμπτει τὸν τύραννον, θραύει τὰ δεσμά, καὶ σπᾷ τὰς ἀλύσεις!!

Ἡ **Ποίησις** δὲν ἀναγνωρίζει δούλους καὶ δεσπότης, οὔτε δεσμὰ καὶ δουλείαν! ἀγαπᾷ τὴν ἰσότητα, ἐπιβάλλει τὴν δικαιοσύνην, μισεῖ τὴν τυραννίαν, καὶ ἐπιζητεῖ τὴν Εἰρήνην, τὴν Ὁμόνοιαν, καὶ τὴν Ἀγάπην!!!

Ἡ **Ποίησις** εἶνε ἐκείνη ἡ ὁποία διδάσκει τὸν ἄνθρωπον ν' ἀγαπᾷ πᾶν ὅ,τι μέγα καὶ θεῖον!!!

Οὐδεὶς δύναται νὰ γνωρίσῃ τὸν Κύριον ὅσον ὁ Ποιητὴς!

Οὐδεὶς δύναται νὰ ὑμνήσῃ Τοῦτον ὅσον ἐκεῖνος!

Οὐδεὶς δύναται νὰ μισήσῃ τὴν δουλείαν καὶ ν' ἀγαπήσῃ τὴν ἐλευθερίαν ὅσον ὁ **Ποιητὴς**!

Λαὸς ὅστις δὲν ἔχει **Ποιησιν** δὲν ἔχει καὶ Ὑπαρξιν!

Λαὸς μὴ ἔχων **Ποιησιν** δὲν ἔχει καὶ ἐλευθερίαν!

Ὅπου **Ποίησις** ἐκεῖ τὸ εἶναι!

Ὅπου ποιητὴς δὲν ὑπάρχει δούλος.

Λαὸς ἄνευ ποιήσεως εἶνε κήπος ἄνευ ἀνθέων, εἶνε ἄνθος χωρὶς ἄρωμα, εἶνε φυτόν χωρὶς χρώμα!

Λαὸς ἄνευ Ποιήσεως, εἶνε Οὐρανὸς ἄνευ ἀστέρων, εἶνε Ἀνοιξὶς ἄνευ ἀηδόνων, εἶνε σῶμα ἄνευ ψυχῆς! Καὶ ὄντως!

Τὶ ἄλλο ἀληθέστερον τούτου!

Πάντες οἱ λαοί, πᾶσαι αἱ φυλαί, καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐπέδραμον κατὰ τῆς ἡμετέρας χώρας, καὶ ὡς ἄγγελοι θανάτου διήλασαν ταύτην, διασκορπίζοντες παντοῦ κατὰ τὴν διάβασιν τῶν, τὸν θάνατον, τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν καταστροφὴν, καὶ ὅμως, διὰ τὸ μὴ ἔχειν **Ποίησιν**, ἦλθον καὶ ἀντιπαρῆλθον, καὶ εἰς τὸ κύλισμα τοῦ χρόνου ἔσβυσαν καὶ ἐχάθησαν ὡς θραύονται καὶ χάνονται τὰ κύματα στὸ βράχο!

Εἰς μόνον Λαὸς, μία μόνον Φυλὴ, ἐν μόνον Ἔθνος, ἡ **Ἑλλάς**, ἣτις διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἐγέννησεν τὸν Ὀμηρον, καὶ τὸν Ἡσίοδον! τὸν Πίνδαρον καὶ τὸν Σιμωνίδην! τὸν Αἰσχύλον, τὸν Σοφοκλῆ, καὶ τὸν Εὐριπίδην! τὸν Ἀρίωνα, τὸν Ἀρίσταρχον καὶ τὸν Ἀνακρέοντα! τὸν Ἀριστοφάνην, τὸν Μένανδρον, καὶ τὸν Τιμοκρέοντα! ὡς καὶ τὴν ἄλλην ἐκείνην πλειάδα τῶν Ποιητῶν, τὴν Πράξιλλαν, τὴν Μοιρῶ καὶ τὴν Ἀννύτην! τὴν Ἡριννα, τὴν Νοσσίδα, καὶ τὴν Μύρτιδα! τὴν Σαπφώ, τὴν Τελέσιλλαν καὶ τὴν Κόρινναν! καὶ ἣτις ἀνέθρεψε καὶ ἐγαλούχησε τοὺς Γίγαντας καὶ τοὺς Τιτάνες, τοὺς Ἡρώας καὶ τοὺς ἡμιθέους, τοὺς Μαραθωνομάχους καὶ τοὺς Τουρκομάχους, ἔξ ὧν ἀνεπήδησαν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Ἀχιλλεύς! ὁ Νέστωρ καὶ ὁ Ὀδυσσεύς! ὁ Μιλιτιάδης καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς! ὁ Σόλων καὶ ὁ Περικλῆς! ὁ Πλάτων καὶ ὁ Σωκράτης! ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Ἀριστοτέλης! ὁ Διάκος καὶ ὁ Μπότσαρης! ὁ Κανάρης καὶ ὁ Μιαούλης! ἡ **Ἑλλάς**, λέγω, τοῦ Φειδίου καὶ τοῦ Πραξιτέλους! τοῦ Τυρταίου καὶ τοῦ Δημοσθένους! τοῦ Ἡρωῶτου καὶ τοῦ Θουκιδίδου! τοῦ Ὁρφῆως, τοῦ Ρήγα, καὶ τοῦ Κοραΐ! ἣτις διὰ τῆς σμίλης καὶ γραφίδος, διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ σίχου, διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἰσματος, κατέστρεψε τὴν Τροίαν, συνέτριψε τοὺς Πέρσας, καὶ κατετρώπωσε τοὺς Τούρκους, μόνη, λέγω, ἡ **Ἑλλάς** δὲν σβύνει καὶ δὲν χάνεται, ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν αἰώνων κυπαῖται καὶ κυπαῖ, πίπτει καὶ ἐγείρεται, μάχεται καὶ νικᾷ, καὶ ὡς ἄλλος ἥλιος τὴν φύσιν, ζῇ, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ θερμαίνῃ τὴν ἀνθρωπότητα!!!

Κοιμηθῆτε σεῖς οἱ τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ σοφοὶ διδάσκαλοι, μέγιστοι πολιτικοί, ἔξοχοι ῥήτορες, θεοὶ ποιηταί, γενναῖοι στρατηλάται, καὶ ἀτρόμητοι θαλασσομάχοι, ἐφ' ὧν στηρίζεται σύμπας ὁ πεπολιτισμένος κόσμος, καὶ ἐστὲ βέβαιοι, ὡς ἀθάνατοι σκαπανεῖς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς μεγάλης ιδέας, ὅτι ἡμεῖς οἱ γνήσιοι ὕμνων ἀπόγονοι, δὲν λησμονοῦμεν τὸ τοῦ Θεμιστοκλέους «Ὅν ἐγὼ με καθεύδειν τὸ τοῦ Μιλιτιάδου τρόπαιον».

Σεῖς δὲ οἱ τοῦ ἔσω καὶ τοῦ ἔξω Ἑλληνισμοῦ Ἕλληνες, καὶ σεῖς οἱ ἀνὰ τὴν ὑφήλιον οἰκοῦντες, ὡς Πανῆλληνες, συνεχίσατε τὸ μέγα καὶ θεῖον ἐκεῖνο ἐκπολιτιστικὸν ἔργον τῶν ἀθανάτων προγόνων μας, οἵτινες ἐποχοῦμενοι ἐπὶ τοῦ περρωτοῦ Πηγάσσου ἐδολιχοδρόμουν, ὡς ἄλλοι οὐρανοβάμονες ἀετοί, ἀνὰ τὰ ὕψη τοῦ Οὐρανοῦ, τῆς Γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, ἀπανταχοῦ τῆς γῆς σκορπίζοντες τὰ Φῶτα... τὸν Πολιτισμόν... καὶ τὴν Ἐλευθερίαν, καὶ δεῖξτε εἰς τοὺς ἀχαρίστους καὶ τοὺς σημερινούς σοφοὺς καὶ ἰσχυροὺς τῆς γῆς, οἵτινες τολμοῦν νὰ μᾶς ὑβρίζουν καὶ ἀνέχονται νὰ μᾶς σφάζουν καὶ νὰ μᾶς δολοφονοῦν οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Βούλγαροι, οἱ Σέρβοι καὶ οἱ Ρουμᾶνοι, ὅτι ἡ **Ἑλλάς** δὲν ἔπαυσε γεννώσασα τοὺς Τουρκομάχους καὶ τοὺς Μαραθωνομάχους, οὓς χθὲς μὲν διεδέχθησαν ἐν Κρήτῃ οἱ γενναῖοι καὶ λεοντόκαρδοι Κρήτες, σήμερον δὲ οἱ ἀθάνατοι πρόμαχοι τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐν ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ.

ΣΠΥΡΟΣ Γ. ΤΑΣΙΟΠΟΥΛΟΣ

Ἰατρὸς (Μεσσήνιος)

ΕΝΙΣΤΗΣΙΣ

ΤΑ ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ

Ἡ χώρα τοῦ Μίνως διασχίζεται κατὰ μήκος ὑπὸ σειρὰς ὀρέων, στενῶς συνδεδεμένων μετὰ τῆς ἱστορικῆς ἀναγεννήσεως τοῦ νεωτέρου καὶ ἀρχαίου Κόσμου. Τῶν ὀρέων τούτων τὴν μελέτην θὰ ἐπιχειρήσωμεν ἀπὸ γεωλογικῆς, ἱστορικῆς καὶ ὕψειν ἁπόψεως.

Τὰ ὄρη ταῦτα φερόμενα γενικῶς ὑπὸ τὸ ὄνομα Λευκὰ ὄρη, ἔχουσι πολλὰς διακλαδώσεις, τῶν ὁποίων ἐκάστη ἔχει ἴδιον ὄνομα καὶ ἱστορίαν.

Ἡ ὑψηλότερα κορυφή εἶναι ὁ Τροχάρης, ὕψους 2,500 μ. περίπου, λίαν δύσβατος, κρημνώδης, περικυκλούμενος ὑπὸ βαθυτάτων φαράγγων καὶ ἀπροσίτων ἐνίοτε. Ἡ σύστασις τοῦ ὄρους τούτου εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πετρώδης ἀλλ' ἐμπεριέχει καὶ μικροσκοπικά τινα ἐδάφη χώματος, μέ τινας θάμνους ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ καὶ δένδρα μεγαλύτερα εἰς τὰς πέριξ ἀποτόμους προεξοχάς. Μετὰ τὸν Τροχάρην ἔρχεται ὁ περίφημος Γκίγκιλος 2,100 μ. ὕψους ὑπερφάνως, συστάσεως ὅλως πετρώδους ἀνευ φυτοῦ καὶ δένδρου, διαχωρίζων τὰς παρακειμένας ἐπαρχίας Κυθωνίας, Σφακίων καὶ Σελίνου, ἔχων εἰς τὰς ὑπορείας τὴν μεγάλην τῶν Σφακίων φάραγγα (Ἀγίας Ρουμέλης), τὸ ἱστορικὸν Ξυλόσκαλον, ὅπερ ἐκ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὄροπέδιου Ὀμαλὸς ἔχει 1240 μ. βάθος.

Παρὰ τὸν Γκίγκιλον 80 περίπου μέτρ. Ν. Α. εὑρίσκεται πηγὴ ρέουσα λαμπρὰ διαυγὴ ὕδατα εἰς ὕψος 1800 μέτρων, αὕτη εἶναι ἡ Πηγὴ τοῦ Διὸς. Ἄνω τῆς θείας ταύτης πηγῆς 700 μέτρ. εἶναι δύο λοφίσκοι, τὸ λεγόμενον Ἑλληνοσελί ἐνθα ὑπῆρχεν ἀρχαία ὁμώνυμος πόλις, καταρρεύσασα κατὰ τὸ 360 μ. Χ. ἐκ τοῦ σεισμοῦ ὡς λέγει δὲ ὁ Florance, ἐκεῖ ὑπῆρξε καὶ ἔδρα μαντείου ἐν τινὶ ἀντρίῳ, σωζομένῳ μέχρις σήμερον. Οἱ λίθοι τοῦ Γκίγκιλου εἶναι μέλανες τὴν ὄψιν, εὐθραστοὶ δὲ πολλοί, ἀπομονούμενοι εὐχερέστατα (Σαπημένοι κρημνοί). Τὸ ὕψος τοῦ Γκίγκιλου εἶναι μικρότερον τῶν ἄλλων κορυφῶν ἀλλὰ τὸ εὐθυτενὲς καὶ ἀγέρωχον τῆς στάσεως, τὸ ὑπερήφανον, τρομερὸν δὲ καὶ κρημνώδες τὴν ὄψιν, αἱ φάραγγες καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ ἀξιοθαύμαστα δημιουργήματα τῆς φύσεως καθιστῶσι τὸν Γκίγκιλον βασιλέα τῶν Λευκῶν Ὀρέων. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τούτου οὐδέποτε ἀνέβησαν Τούρκοι ὡς ἐκ τοῦ ἀποτόμου καὶ ὕψηλου, τοῦ βαίνοντος ἐσαεὶ ὑπερφάνως καὶ καταλήγοντος εἰς ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν 4 τ. μ. ἐκτάσεως ἐνθα ἦτο ὁ Θρόνος τοῦ Διὸς. Ἐκ τῆς θέσεως ταύτης βλέπει τις τὰ πλεῖστα μέρη τῶν δύο Νομῶν, τὴν Μεσόγειον καὶ τὸ Λιβυκὸν πέλαγος, τὸ ὄροπέδιον ὁ Ὀμαλός, παρὰ τὰ στενὰ δ' αὐτοῦ, ἄγοντα εἰς Ξυλόσκαλον, βλέπει τὸν ἄψωνον Πύργον τῆς Τουρκοκρατίας ἐνθα περὶ τὸ 1866 ὁ Χατζῆ Μιχάλης καὶ Κριάρης μετ' ἐπιλέκτων πολεμιστῶν πολλάκις ἀπέκρουσαν τοὺς Τούρκους καὶ διωκόμενοι ἔκοπτον τὰς χιόνας εἰς 1240 μέτρα κρημνῶν τοῦ Ξυλόσκαλου ἵνα κατασκευάσωσι δίοδον! Εἶπομεν ὅτι κάτωθι τοῦ Γκίγκιλου καὶ ἀκριβῶς κάτωθι τοῦ ἰσοῦς αὐτῷ Γαλάτῃ εἶναι ἡ πηγὴ τοῦ Διὸς, τὸ κοινῶς λεγόμενον νερὸ τοῦ Ἑλληνοσελίου ἐνθα ὁ Ζεὺς ἐλούετο, ὡς λέγει ὁ Van de Berche «Notice Historique sur la Crète 1768-Bruxelles», καὶ ἐνθα μὴν ἄς τινας τοῦ θέρους ἐτελοῦντο οἱ θεοὶ τοῦ Ὀλυμπίου. Ἐνταῦθα ἡ Ἀκακαλλίς ἠράσθη τοῦ Ἀπόλλωνος, ἐνταῦθα συνήρχοντο πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς Κρήτης καὶ ἔθνον τοῖς θεοῖς καθ' ὅτι τὸ Ἑλληνοσελί διὰ τὴν ἀρχαίαν Κρήτην κατέχει δίκην ὑδάτων τῆς Ἱερᾶς Στυγός. Ὑπεράνω τῆς Θείας ταύτης πηγῆς 1200 μέτρα κεῖται ἀπόκρημνος κορυφὴ ὁ Γαλάτης (ὀνομασθεὶς οὕτω ἐκ τοῦ ἐκεῖσε κατακρημνισθέντος περὶ τὸ

* ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ *

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΝ ΧΑΝΙΟΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ

Ἐν Κρήτῃ δραχ. χρ. . . 5 || Ἐξωτερικοῦ φρ. χρ. . . 7

προπληρωτέα

Τὸ «Ἑκπαιδευτικὸν Δελτίον» συναποστέλλεται

ΔΩΡΕΑΝ

1700 Γάλλου ἐρευνητοῦ ἐκ τῆς οἰκογενείας τοῦ Lorange, τοῦ κατὰ τὸ 1866 παρακολουθοῦντος τὰ Κρητικὰ Στρατόπεδα, ὅστις ἐνθ' ἠθέλησε νὰ ἐρευνήσῃ καὶ περιγράψῃ τὰς ὑπεράνω τῆς θαλάσσης τοῦ Διὸς πηγῆς τοποθεσίας, κατεκρημνισθῇ). Περὶ τὰ 800 μ. ἄνω τῆς πηγῆς τοῦ Διὸς πρὸς τὸν Γκίγκιλον κεῖται τὸ ἀντρον τῶν νυμφῶν. Τὰ ὕδατα τοῦ Ἑλληνοσελίου χρῆζουσιν λεπτομεροῦς περιγραφῆς, τὴν ὁποίαν θὰ παραλείψωμεν, ὅντος γνωστοῦ τοῖς πολλοῖς ὅτι ταῦτα κέκτηνται στομαχικὰς καὶ ὀρεκτικὰς ἀρετὰς τοιαύτας, ὥστε ὁ ἄνθρωπος ἀδυνατεῖ νὰ λάβῃ 3 καταπόσεις ὡς ἐκ τῆς ψυχρότητος, ὁ δ' ἐκεῖ μένων μίαν ἡμέραν ἔχει ἀνάγκην εἰς ἀσπασίαν τροφῆς τῆς συνήθους. Ταῦτα βεβαίως ἐνέχουσιν πολὺ τιμὰ τινα στοιχεῖα, οὕτω γνωσθέντα, ὡς ἐκ τῶν ὁποίων τὰ πεκτικά μὲν ὄργανα ποσῶς δὲν κοπιᾶζουσιν, ἡ ἀφομοίωσις τῶν τροφῶν ἐπιτελεῖται στιγμιαίως, ἡ δὲ πέψις γίνεται τελεία.

Μετὰ τὴν πηγὴν τοῦ Διὸς μικρὸν ἄνω κεῖται ἐπικλινὲς πεδίον ἐκ συντριμμάτων λίθων, ἀποτελούντων οὕτω πεδιάδα ὑπὲρ τὰ 500 τ. μ. ἐκτάσεως, ἀπρόσιτον ἀνθρωπίνῳ ποδί. Ἐάν τις ἐπιχειρήσῃ νὰ βαδίσῃ ἐκεῖσε, κινδυνεύει νὰ κατακλυσθῇ ἐκ τοῦ διαρρέαντος ἐδάφους. Ὑπεράνω τούτων πάντων εἶναι τὸ ὄρος Γαλάτης, λίαν δύσβατον καὶ κρημνώδες ἰσοῦφες τῷ Γκίγκιλῳ, ἡ εἰς τοῦτο ἀνάδασις δεῖται μεγίστης προσοχῆς ὡς ἐκ τῶν κινουμένων μικρῶν τε καὶ μεγάλων λίθων. Ἐν τῇ κορυφῇ ἅμα φθάσῃ ὁ περιηγητής, ἔχει ἐνώπιόν του νέον μεγαλοπρεπὲς πανόραμα, ὅπερ δεσπόζει τοῦ σύμπαντος. Κατὰ μικρὸν φθάνομεν εἰς πεδιάδα μικρὸν ἐπικλινῆ, κειμένην 1200 μ. ὑπεράνω τοῦ ὄροπέδιου Ὀμαλός. Μετὰ μιᾶς ὥρας δρόμον Ν.Α. φθάνομεν εἰς τελείως ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν, κατέχουσαν ἀκριβῶς τὸ κατακόρυφον τῶν ὀρέων, ἔχουσαν πλάτος ὑπὲρ τὰ 100 μ. καὶ μήκος ἀπείραντον. Εἶναι ἡ λεγομένη Ἀγκαθωπή, τὸ ἄλλως ἐπονομαζόμενον πεδίον τῆς ὁρμητῆλασίας τοῦ Διὸς. Ἡ ἔκτασις καὶ τὸ ὅμαλόν τῆς πεδιάδος ταύτης εἶναι ἀξιοθαύμαστα, κεῖται ὑπεράνω τῶν νεφελῶν τῶν προσπιπτουσῶν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας εἰς τὰ κατέναντι τῆς Μεσογείου θαλάσσης Λευκὰ ὄρη, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν Β. πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου Ὀμαλός 1300 μ. ἄνωθεν τοῦ τελευταίου τούτου. Ἐὰν συμπέσῃ νὰ εἶναι νεφελώδης ὁ καιρὸς, περιβαλλόμεθα ἐκ νεφελῶν μὴ βλέποντες εἰμὴ τὸ στερέωμα τὸ οὐράνιον, ἐσμέν οὕτω ἐν μετεώρῳ καταστάσει, μετὰ δὲ τὴν διάλυσιν τῶν νεφελῶν διορθῶμεν οὕτω διὰ μέσου αὐτῶν ἡρέμους καὶ ἡσυχους τὴν Μεσόγειον καὶ τὸ Λιβυκὸν πέλαγος. Εἰσέτι δὲ ἀπαντῶμεν τὰ ἀμυντικά τῶν Τούρκων χαρακώματα καθ' ὅτι διὰ τοῦ Ξηροποτάμου καὶ Δούναβλι κατασκευάσαντες ὁδὸν προσιτὴν τῷ ἱππικῷ ἀνῆλθον εἰς τὸ κατακόρυφον τῶν ὀρέων, καταδιώκοντες τοὺς ζητούντας τὴν ἐλευθερίαν τῶν Χριστιανῶν!

Ἐν τῇ πεδίῳ τῆς ἀρματηλασίας τοῦ Διὸς εἶναι διάφοροι τοποθεσίαι ἄξια μνείας, τὰ ποτιστήρια, τὸ ψιλάφι, ἡ ἀγλάδα κλπ. περὶ τὰ ἄνω τοῦ Κουστογεράκου, συνεχιζόμενα μετὰ τινος κατιούσης ὁροσειρᾶς ἐνθα ἦσαν διάφοροι ἀρχαῖαι ἐλλήν. πόλεις. Εὐλόγως ἄρα ἐπιστεύεται ὅτι ἐκ τῆς θείας ταύτης θέσεως ὁ Ζεὺς διὰ τῶν νεφελῶν ἀνήρχετο καὶ κατήρχετο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν Γῆν διὰ τοῦ ἄρματός του. Ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ Ζηνὸς τό γε νῦν ἐπικρατεῖ ὅλως νέα φύσις, χιόνες ἄφθονοι κατὰ τόπους, ὕδατα διαυγῆ, μυρία εἶδη ἀνθέων, πλῆθος ἀρωματικῶν ἀνθέων, πλεῖστα βότανα ἱατρικά, φυτὰ ἄγνωστα, χαμαιδρία, θαμνίδια κλπ. Ἐκεῖθεν ὑπὲρ τὸ Ψιλάφι ἔσχει προσπίπτει ἀξιοθαύμαστον πανόραμα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μας δι' οὗ τις προσκίτταται ὑπερφυσικὴν τινα δύναμιν, ἔρωτα τῆς ἐρεῦνης καὶ τοῦ περιπάτου, ἀναζωογονούμενος ἐκ τοῦ θείου ἐκείνου τοπίου τοῦ ἀέρος καὶ τῆς δρόσου. Ἀναπνέομεν ὑπεράνω τοῦ ὁροπεδίου Ὀμαλὸς 1300 μέτρα ἐνθα ἡ αὐρα γλυκεῖα, ἀνεμος ζωηρὸς καὶ ἡσυχος, ἀτμόσφαιρα δὲ δροσερὰ καὶ γλυκυτάτη. Τὸ ὕψος τὸ ἄνω τῶν νεφελῶν ἐξικνούμενον ἐμπνέει ἰδέας εὐγενεῖς καὶ ὑψηλὰς καὶ ἐπιφέρει πλήρη ἀπαθῶσιν τοῦ ὄντος ἐν τῇ ἱερῇ ἐκείνῳ τόπῳ ἐνθα ὄντως ἐνδιητῶντο οἱ Θεοί. Καὶ ἐν τῇ Ὀροπεδίῳ Ὀμαλὸς ἐπικρατεῖ ἡ θαυματουργὸς ἐκείνη τῆς φύσεως δύναμις. Τῇ πρωτοβουλίᾳ Μεγάλου Πατριώτου βλέπομεν τὸ ὁροπέδιον περιβεβλημένον κήπου μορφῇν μὲ τὴν φυτεύσιν τῶν γεωμήλων, ἰδιαιτάτα δὲ δὲν δυνάμεθα ἢ νὰ θαυμάζωμεν τὰς πειραματίσεις καὶ τὰ εὐγενῆ ἐνστικτα τοῦ Ἀρχηγοῦ καὶ Πατριώτου Χατζῆ Μιχάλη Γιάνναρη, τοῦ προσπαθοῦντος νὰ ποιήσῃται θερινὴν διαμονὴν τὸ ὁροπέδιον, πλουτίζοντας δ' αὐτὸ διὰ κήπων, διὰ δένδρων καὶ διὰ φυτῶν διαφόρων. Οὕτω ἐπεσκέφθη τὴν φυτεῖαν τῶν χαμαικερασῶν του, ὧν ἕκαστος καρπὸς ἔχει μέγεθος ὥσθ' ἐνίοτε, ἐκάστην δὲ ρίζαν βλέπομεν ἔχουσαν πολλοὺς καρπούς. Τὸ πεδίον τοῦ Διὸς ὡς θερινὴ κατοικία ἀνθρώπων φρονῶ ὅτι εἶναι θεία καὶ ἀθάνατος· εἶδον αὐτόθι νὰ καταρριφθῇ πυρετὸς ἔντονος φυματιῶντός τινος ἀθηνούς καὶ νὰ ἐπουλωθῇ τὰ τραύματα τῶν πνευμένων του ἐντὸς μικροῦ χρόνου καὶ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἡ αἰώνιος ἱστορία ἔχει δίκαιον νὰ λέγῃ ὅτι οἱ παλαιοὶ ἀσθενοῦντες ἐστέλλοντο ἐνταῦθα πρὸς ἀνάρρωσιν. Ἄρα ἡ φύσις ἐγκλείουσα τσαῦτα μυστήρια ἐν τῇ κόσμῳ τούτῳ εἶναι ἀξιοθαύμαστος, ἡ διαιώνισις τοῦ σύμπαντος, τὰ ἄνθη, οἱ θάμνοι, τὰ δένδρα, τὰ φυτὰ, τὰ ἔντομα, τὰ ζῷα καὶ ὁ ἄνθρωπος ὑπόκεινται εἰς τοὺς αἰωνίους Νόμους τῆς φύσεως καὶ ἔχουσιν ἀμυδιαῖς τινὰς σχέσεις, τὴν γέννησιν, τὴν αὐξήσιν καὶ τὴν πολλαπλασιασμόν. Προκύπτει ἐκ τούτων ὅτι καὶ τὸ Ὀροπέδιον Ὀμαλὸς εἶναι κόσμος ἀναγεννήσεως, περιποιεῖ δὲ τιμὴν ἀμέριστον τῇ εὐγενεῖ καὶ μεγάλῃ Πατριώτῃ, τῇ σχόντι τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ θερινοῦ κατοικισμοῦ εἰς τόπον τοιοῦτον ὑγιᾶ καὶ προσφορώτατον διὰ τὴν ρώμην καὶ ἀναγέννησιν τῶν ἀνθρώπων.

Ἄρα τὰ Λευκὰ Ὀρη γέμουσιν θησαυρῶν ἀναξερευνήτων πολυτιμοτάτων διὰ τὴν Ἐπιστήμην καὶ εὐχρηστοτάτων διὰ τὴν ἀναγέννησιν τῆς ὁσημέραι καθισταμένης ἐκφύλου ἀνθρωπότητος.

Κολυμβάριον 15 Ἰουνίου 1908

Δ^{ος}. ΣΤΡΑ. ΜΑΝΤΟΝΑΚΙΣ

ΣΕΙΡΑΙ τῶν φυλλαδίων τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος» τοῦ παρελθόντος ἔτους πωλοῦνται εἰς τὰ Γραφεῖα ἡμῶν ἀντὶ δρ. 6 ἑκάστη. Οἱ θέλοντες νὰ ἔχωσι πλήρη τὴν σειρὰν τοῦ «Κρητ. Ἀστέρος» δύνανται νὰ ἀποστείλωσι πρὸς ἡμᾶς τὸ ἀντίτιμον ἵνα τοῖς ἀποσταλῇ.

ΕΘΝΙΚΑΙ ΣΕΛΙΔΕΣ

Η 29 ΜΑΪΟΥ 1453

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Παντοῦ ἐπὶ τῆς γῆς πτώματα Τούρκων, κεφαλαί, χεῖρες σαφίκια, σπάθαι καὶ ἄλλα ὅπλα, σημαῖαι, ράκη γενόμεναι ὑπὸ τῶν σφαιρῶν εἰς τὰς χεῖρας ἔτι τῶν φερόντων αὐτάς, κατέκειντο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Λυσοῦν ἐκ τῆς μανίας αὐτῶν οἱ βάρβαροι. ἐκ τοῦ θεάματος τούτου τοῦ ἀποτροπαίου καὶ τοῖς ὀδόντας αὐτῶν τρίζουσιν, ἐκσφενδονίζοντες χάλασαν ὕβρεων κατὰ τῶν ἀλίστων **κισαούρηδων**. Καὶ ἐφώρμουν κατὰ τῶν τειχῶν ἀκατάσχετοι καὶ ἐπιπτον ὑπὸ τὰς εὐστόχους βολὰς τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ἔραδος ἐξακολουθεῖ μανιωδεστέρα καὶ οἱ Ἕλληνες ἀνδρείως ὑπερασπίζονται.

Ἐντὸς τῆς Πόλεως οἱ θρῆνοι καὶ οἱ κλαυθμοὶ καὶ αἱ φωναὶ τῶν παιδίων καὶ γυναικῶν, οἱ ὀλοφρυμοὶ καὶ κοπετοὶ ἐνούμενοι μετὰ τοῦ ἤχου τῶν κωδῶνων, σημαίνοντων τὸν ἔσχατον τῶν κινδύνων, ἀπετέλουν φρίκην! καὶ πάσα Ἑλληνικὴ καρδιά ἐρραγίζετο πρὸ τοῦ συγκινητικοῦ τούτου θεάματος!!

Ὁ αὐτοκράτωρ μάχεται ἐν ταῖς πρώταις γραμμαῖς, ἵσταται ὡς λέων, τρέχει ἄνω-κάτω, δίδει θάρρος, παρηγορεῖ καὶ δίδει ζῶην εἰς τοὺς μαχητὰς, οἵτινες εἰς τὴν μορφὴν του διπλασιάζουσι τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν ἐξεμοῦντες χάλασαν σφαιρῶν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ σωρηδὸν οἱ βάρβαροι ἐπιπτον. Αἰφνης! ὁ βαρύνδουπος βροντῇ κεραυνῶν φέρουσα ἀκούεται ἡ φωνή: «—**Οἱ Τοῦρκοι ἐντὸς τῆς πόλεως !!!**

Καὶ ἀληθῶς, στίφη Τούρκων, ὡς πειναλέων λύκων ἀγέλαι, ἐφώρμων κατὰ τῶν δυστυχῶν Ἑλλήνων! Μάχη κρατερὰ ἐντὸς τῆς Πόλεως συνάπτεται καὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες μαχόμενοι ἐπιπτον, σωροὺς ποιοῦντες πτωμάτων ἐφ' ὧν ἔβαινον οἱ τοῦ Ἰσλάμ ἀκόλουθοι. Τὰ τεῖχη δὲν ὑπερησπίζοντο πλέον καὶ οἱ Τοῦρκοι μὲ εὐκολίαν ἐπ' αὐτῶν ἀνέβαινον. Ὁ αὐτοκράτωρ αἰφνης εὐρέθῃ περικυκλωμένος ὑπὸ λυσσώντων Ὀσμανιδῶν. Οἱ παλμοὶ τῆς καρδίας του κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἀπὸ μακρόθεν ἠκούοντο καὶ ἡ υπερήφανος αὐτοῦ κεφαλὴ ἀγερώχως ἐπὶ τῶν ὤμων του ἐσηκώθη. Σύρει ὀπισθεν τὸν ἵππον του καὶ μὲ τὴν ἀστράπτουσαν αὐτοῦ σπάθην ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἀκατάσχετος. Οἱ Τοῦρκοι ἀναχατίζονται πρὸ τῆς θεοσεσίας ἐκείνης μορφῆς τῆς ἐνσπειρούσης τὸν θάνατον ἐν ταῖς τάξεσιν αὐτῶν. Μάχεται ὁ ἀνδρεῖος τῆς πατρίδος στρατιῶτης μετὰ ἀπογνώσεως, ἐφωρμῶν ἐκάστοτε πρὸς τὰς πικνότερας τάξεις. Ὀλίγοι εἶναι οἱ περιστοιχίζοντες αὐτὸν πλὴν γενναῖα τῆς Πατρίδος τέκνα, πίπτοντα τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς τιμῆς, ἐπὶ τοῦ ἁγίου τῆς μεγάλης πατρίδος βωμοῦ . . .

Οἱ Τοῦρκοι ἔχουσιν ἤδη εἰσελθεῖν εἰς τὴν Πόλιν πάντες, καὶ πανταχοῦ σφαγὴ καὶ λεηλασία. Τὰ μαινόμενα ἐκεῖνα στίφη, τὰ διψῶντα αἵματος χριστιανικοῦ, ἐχόρταινον ἤδη ἀφοῦ ἀκριβὰ ἐπλήρωσαν αὐτὸ προηγουμένως· ἀλλὰ τί τὸ ὄφελος !!!

Πάντες ἔχουσιν ἤδη οἱ τοῦ Αὐτοκράτορος συμπολεμισταὶ καὶ γενναῖοι ἀκόλουθοι πέσει ἡρωικῶς καὶ μόνον Ἐκεῖνος, ὡς δράκων ἐν μέσῳ ἵσταται τῶν πυκνῶν τῶν Τούρκων τάξεων διασπείρων τὸν θάνατον εἰς τὰ βάρβαρα ἐκεῖνα στίφη τοῦ Ἀλλάχ! Μάχεται ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἱστάμενος ὁ

ἀγερωχος καὶ ἡ Βοσπορία αἶρα τὸν χεῖμαρρον αὐτοῦ τὸν ξανθόμαλλον ἐλαφρῶς κυμαίνουσα, εἰς τὸ στέγον αὐτοῦ στήθος ἐλπίδας κούφας διέχυσεν. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ οἱ συμπαθεῖς φλόγας ἐξηκόντιζον, καὶ ἡ εὐγενὴς αὐτοῦ ὄψις σκιαζεται ὑπὸ νέφους ἀπογνώσεως. Λάμπει ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ὁ ὕστατος τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους Ἄναξ. Μαρμαίρει ἡ αἰγλήεσσα τοῦ Κωνσταντίνου μορφή σκιαζομένη ὑπὸ τοῦ πυκνοῦ τῆς πυρίτιδος πνιγροῦ καπνοῦ καὶ σελαγίζει τὸ φαινὸν αὐτὸ ἄστρον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, κλίνον πρὸς τὴν δύσιν του μεγαλοπρεπῶς. Μάχεται ὁ μεγαλόφρων ὑπὲρ τῆς τιμῆς τῆς μεγάλης του πατρίδος ἥτις ἐντὸς ὀλίγου θὰ ἐξέλπει, μάχεται ὑπὲρ τῆς τιμῆς αὐτοῦ ὡς ἀληθὴς Ἕλλην αυτοκράτωρ καὶ καταφέρει ἀδιακόπως τὸν ἀλύπητον τοῦ θανάτου πέλεκυν ἐπὶ τῶν ἀναριθμῶν ἀλλաλαζόντων ἐκείνων σιφῶν. Ἐκ τῶν ἀναριθμῶν αὐτοῦ τραυμάτων ποταμιζὸν τὸ αἷμα ῥεεῖ καὶ ὅμως μάχεται!! Ὁ ἐπειθήμενὸς ἦτο ἄτρωτος ἵνα δυνηθῇ ἀποδεκατίζων τὰς μυριάδας ἐκείνας στρατιᾶς τοῦ Μεχμέτ νὰ δρέψῃ τὸν στέφανόν τῆς νίκης. Ἀλλ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου, ἡρωικὴ ἡμῶν αυτοκράτορ, ἐτέθη ἕτερος στέφανος πυρίμορφος, Στέφανος ἐνδοξότερος ἐκείνου ὃν ὠνειροπώλησας

Ἡ ὕστατη στιγμή ἐφθασε καὶ ὁ ἐκ τοῦ ἀνίσου τούτου ἀγῶνος ἐξαντληθεὶς Βασιλεὺς μὲ ἄλγος ψυχῆς ἀνακράζει: — **Δὲν εἶναι ἐδῶ κανεὶς Χριστιανὸς νὰ πάρῃ τὴν κεφαλὴν μου !!** . . . Καὶ ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἐκ τῶν γοργῶν τοῦ ἀνέμου πνοῶν ἀναρπαγεῖσα, ὡς καλλικελάδου κύκνου ἄσμα ἐπὶ τῶν ἐσχατιῶν τῆς Ἑλληνικῆς Αυτοκρατορίας γωνιῶν ἀντήχησε, ὡς ὕστατος χαιρετισμὸς πρὸς αὐτήν! . . . Εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς καλλιμόλπου αὐτῆς φωνῆς, οἱ Τοῦρκοι διπλασιάζουσι τὰς σφαῖρας κατ' αὐτοῦ καὶ βροχηδὸν αὐταὶ συρίζουσαι διήρχοντο πρὸ αὐτοῦ οἶονεὶ σεβόμεναι τὴν ἁγίαν ταύτην μορφήν. Τέλος σφαῖρα εὗρισκει αὐτὸν καιρῶς εἰς τὰ νῶτα καὶ ὁ ἐνδοξος τοῦ Βυζαντίου Αυτοκράτωρ πίπτει ἡρωικώτατα καὶ Ἑλληνοπρεπέστατα καὶ τέσσαρας ἡμέρας ὡς ἀνδρείος τῆς Πατρίδος στρατιώτης ὑπερήσπισε. Καὶ ἡ ἁγία αὐτοῦ ψυχὴ ἀνίπταται εἰς τὰς χορείας τὰς ἀγγελικὰς. Εἰς τάφον δὲ μαρμαρίνον ἐναποθέσαντες τὸ τίμιον σῶμα τιν οἱ τοῦ Θεοῦ ὑπηρέται ἐκάλυψαν αὐτὸ διὰ πορφύρας βασιλικῆς. Καὶ τὸ ἐνδοξον αὐτοῦ αυτοκρατορικὸν ξίφος εἰς τὰ δεξιὰ αὐτοῦ ἐναπέθηκαν. Καὶ κοιμᾶται γαλήνιος ὁ ἐνδοξος, ἡ τιτάνειος ἐκείνη καὶ εὐγενὴς ψυχὴ τοῦ τελευταίου Βυζαντινοῦ αυτοκράτορος. Καὶ θὰ ἐγερθῇ τότε μόνον ὅταν ἔλθῃ ἡ μεγάλη ἐκείνη ἡμέρα τοῦ Ἔθνους μας κατ' ἣν θὰ ἡγήσῃ ἡ σάλπιξ τῆς Ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος. Καὶ ἐγειρόμενος τοῦ πολυχρονίου αὐτοῦ ὕπνου ὁ Βασιλεὺς ἐξωσμένος τὴν ἐνδοξον αὐτοῦ σπάθην θέλει βασιλεύσει τοῦ ἀγαπητοῦ αὐτοῦ Ἔθνους, ἐπὶ τοῦ τειμιμημένου τῶν αυτοκρατόρων μας θρόνου τῆς Πόλεως καθήμενος! . . .

Κοιμοῦ ἡσύχως, ἐνδοξε ἡμῶν αυτοκράτορ, μοχθήσας ὅσον οὐδεὶς ἐν τῷ κόσμῳ ὑπὲρ τῆς Πόλεως σου ὑπὲρ τοῦ ἐνδόξου θρόνου τῶν Προπατόρων σου. Κοιμοῦ, ἁγία ψυχὴ, καὶ ἀναπαύου ἀκηλίδωτον Ἑλληνικώτατον μέτωπον. Κοιμοῦ ἐνδοξε τῆς Πατρίδος στρατιώτα τὸν ἥσυχον ὕπνον σου, θύσας ὑπὲρ τῶν ὑπάρχον σου τὴν μεγάλην καὶ πολυτίμον ζωὴν σου. Ἀναπαύου ἐν τῷ μαρμαρίνῳ σου μνήματι μεγαλόφρον βασιλεῦ, ἀκατάβλητον Ἑλληνικὸν φρόνημα. Ἡσυχάζε ἐθνικώτατε ἡμῶν Ἄναξ τιμὴ καὶ καύχημα τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων προτιμήσας τὸν θάνατον, ἐνδοξε ἢ νὰ κηλιδωθῇ ἡ βραχεῖά σου δυναστεία. Ὑποσχέσεις βαρβάρου δὲν ἡδυνήθησαν νὰ μαλαῶσι τὴν ἀκατάβλητον ἐθνικὴν σου ὑπερηφάνειαν καὶ εἰς τῆς πατρίδος τὸν ἐνδοξον

βορὴν ἐθυσιάσθης μάρτυς ἐκ τῶν ἐνδοξοτάτων τῆς Ἑλληνικῆς ιδέας. Ἐκοπίσας, ἡγρύπνησας, ἐν τῷ καθήκοντι τοῦ στρατιώτου, κατεβιάσθης ἐνδοξότατε, σφαῖραι ἐχθρικαὶ ἤνοιξαν πληγὰς εἰς τὸ ἅγιον σῶμά σου καὶ τὸ αἷμά σου ἐχυσας πρὸς χάριν τοῦ Ἔθνους, πρὸς χάριν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς τιμῆς σου. Κλίνωμεν γόνυ πρὸ τοῦ τάφου καὶ εὐχηνόμεν ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ τῆς ἱταμένης ἄνωθεν τῆς πόλεως ἐπὶ νεφελῶν χρυσοσίκτων. Ἄν ἡ Ἱστορία ἡμῶν κατέταξέ σε χρυσοῖς γράμμασιν ἐν ταῖς πρώταις τῶν ἡρώων γραμμαῖς ὁ Ὑψιστος σὲ ἔταξε εἰς τὴν ἐνδοξον τῶν μαρτύρων χορείαν ἐν ἣ περυγίζει ἡ μεγάλη σου ψυχὴ δεομένη πάντοτε πρὸς τὸν Ὑψιστον ὑπὲρ τοῦ Ἔθνους σου, ὑπὲρ τῆς πασχούσης Ἑλληνικῆς γενεᾶς. Ἐπίβλεπε ἡμᾶς ἐκ τοῦ Ὑψους, Ἄγιε ἡμῶν Αυτοκράτορ, καὶ ἐν ἀγάπῃ καὶ ὁμονοίᾳ διατῆρεῖ αἱ τοὺς Ἑλληνας σου

Οἱ βάρβαροι γενόμενοι πλέον κύριοι τῆς Πόλεως παρεδόθησαν εἰς σφαγὴν καὶ λεηλασίαν καὶ ἐξεχρίθησαν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς Πόλεως ἐνσπείροντες παντοῦ τὸν θάνατον καὶ τὴν φρίκην!! Ἐφθασαν τέλος εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας ὅπου ἦσαν κλεισμένα τὰ γυναικόπεδα τῆς Πόλεως. Οἱ ἄγριοι Τοῦρκοι θραύσαντες τὰς θύρας εἰσῆλθον ἐντὸς τοῦ Ναοῦ καὶ σφαγὴ ἐπικολούθησε ἀνηλεής, τὸ δὲ αἷμα ὡς ποταμὸς ῥεῦσαν ἐγένεμισε τὰ ἅγια τοῦ Ναοῦ δάπεδα.

Ὁ ἥλιος ἤρχισε νὰ κλίνη πρὸς τὴν δύσιν του καὶ ἐντὸς ὀλίγου κατεβυθίσθη εἰς τὰ ἀτέρμονα τοῦ ἀπείρου βάθους, σκότος δὲ ἐκάλυψε τὴν Πυρπολουμένην Πόλιν, τὴν ἐνδοξον αὐτὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρωτεύουσιν, τὴν χαρὰν τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, τὸ ἐγκαλῶπισμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὴν ἀπροσμάχητον τῆς Θεοτόκου Πόλιν, ἥτις ἦτο πλέον Τουρκικὴ!!!

Ἡράκλειον τῇ 29)5 Ἰουνίου 1908

ΝΙΚ. Χ. ΣΗΦΑΚΑΣ
Δημοδιδάσκαλος

ΔΙΗΓΗΜΑ
ΓΥΝΑΙΚΟΣ ΚΑΡΔΙΑ

(Ἐκ τῶν ἀνεκδότων μεταφράσεων Ν. Καρδατάκη)

Ὁ μικρὸς κώδων τοῦ νεκροταφείου τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἤχει πενήθιμος, ἀγγέλλων τὴν προσέγγισιν τῆς νεκροφόρου, ἣ ὅποια εἶχαν ἐκκινήσει ἐκεῖθεν πρὸ ὀλίγου ὅπως μεταφέρῃ νεκρὰν νεκράν, τῆς ὁποίας ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία ἐψάλη ἐν τῷ καθεδρικῷ ναῷ τῆς Ροχέλης. Πρὸ τῆς εἰσόδου τῆς νεκροφόρου ἐν τῷ νεκροταφείῳ νεανίας ἀσθμαίνων διήλθεν ἀκρόποδῶν τὴν πόλιν καὶ εἰσελθὼν ἐν τῷ νεκροθαλάμῳ συνεσπειρώθη ἐν τῇ σκοτεινότερᾳ γωνίᾳ. Μετὰ πάροδον λεπτῶν τιμῶν ἐφθασεν ἡ νεκροφόρος ἐφ' ἧς κατεσκεύετο ἡ νεκρὰ νεκρὰ κακαλυμμένη ἐκ λευκῶν ἀνθέων. Ὁ συνοδεύων τὴν νεκρὰν ἱερεὺς κατελθὼν τῆς νεκροφόρου ἀνέγνωσε τὰς τὸς μελαγχολικὰς, ἀλλ' ἐνταῦθα καὶ τὸς παραμυθητικὰς εὐχὰς τῶν νεκροκλιμένων, τῆς πενήθιμου δὲ ταύτης ἱεροτελεστίας ληξάσης οἱ νεκροθάπται παρέλαβον τὸ φέρετρον καὶ τὸ μετέφερον ἐν τῷ νεκροθαλάμῳ ἐνθα εἶδε νὰ παραμείνῃ μέχρι τῆς ἐπομένης.

Ἐπασκέφθητε ποτε, φίλοι ἀναγνώσται, τοὺς τάφους ἐν νυκτί, καθ' ἣν ὁ εὐεργετικὸς ὕπνος ἀπέρχεται μακρὰν ὁμῶν; Ἐκροάσθητε ποτε γονυπετεῖς ἐπὶ τῆς γωνίας ἐκείνης τῆς γῆς, τῆς καλυπτομένης τὸ ἐν, ὅπερ ἡγαπήσατε ὑπὲρ πάν ἄλλο τὴν πένθιμον κραυγὴν τῆς γλαυκῆς; Ἀφηνίσθητε ποτε ἐκ τοῦ ληθάργου, ὃν ἐπιφέρει ἡ πικρία τοῦ θανάτου ἐν τῇ ψυχῇ παρὰ τὸν τάφον ὅν' ἐν τέθαπται τὸ προσφιλέστερον ἀντικείμενον τῆς ὑπάρξεώς σας; ὦ! σὰς εὐχόμεαι ἐκ βάθους ψυχῆς νὰ μὴ αἰσθανθῆτε ποτὲ αἰσθήματα παρόμοια

Τὸ ὥρολόγιον τοῦ νεκροταφείου ἐσήμανε μεσονύκτιον. Οὐδεὶς ἔθρυ-

δος ἐτάραττε τὴν ἐν τῇ νεκροθαλάμῳ δεσπόζουσαν ἡρεμίαν. Γονυπατὴς πρὸ τοῦ φερέτρου ἐθόρηνει ὁ νέος, ὃν εἶδομεν εἰσερχόμενον πρὸ τῆς νεκροφόρου ἐν τῇ νεκροταφείῳ, τὸν ὅποιον θὰ ἐξελάμβανέ τις ὡς νεκρὸν ἐπίσης, εἰς τὴν συνταράττουσα τὴν ψυχὴν του δόξη δὲν συνετάρασσε καὶ τὸ σῶμά του ἐνθεν ἀκείθεν ὡς ἀσθενὲς δεδρύλλιον ἐν στιγμῇ καταγίγδους. Μετὰ τινὰς στιγμὰς ἡγέρθη τρέμων ὡς ἐγκληματίας, ἀποκαλύπτει τὸ φέρετρον καὶ καταλαμβάνεται ἐκ φρίκης! Πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχε οὐχὶ πλέον ἡ ὥραια παρθένος, ἣν ἡγάπησε μετὰ τῆς περιπαθείας, ἀλλ' ἐν πτώμα ὤζον! Ἐν τούτοις δειλὸς τὴν ἡσπασθῇ ἐπὶ τοῦ μετώπου διὰ πρῶτην καὶ ὑστάτην φοράν. Καθ' ἣν στιγμὴν ἐκφρων ἐκ θλίψεως ἐσκέφθη νὰ ἐξεέλθῃ ὅπως μὴ βλέπῃ πλέον τὴν λατρευτὴν παρθένον, οἷαν τὴν κατέστησεν ὁ ἀνίλεως θάνατος, παρετήρησε περὶ τὸν τραχηλὸν τῆς τὴν χρυσοῦν ἐκείνην ἄλυσιν ἣν τῇ ἐδώρησε πρὸ τινος ὅπως ἐπικρεμάσῃ τὸ χρυσοῦν περὶ αὐτὸν ἐνθὺ θὰ ἐφύλαττε τὴν εἰκόνα του.

— «Θὰ σοῦ τὴν ἀφαιρέσω, προσφιλεστάτη Κάρμεν, ἐστὲναξεν, ἀφαιρὼν αὐτὴν ἄλυσιν. Διότι φοβοῦμαι μὴ βέδῃλος χεῖρ τὴν ἀρπάξῃ τοῦ παρθενικοῦ στήθους σου». Καὶ τὴν ἄλυσιν ἐν ταῖς χερσὶ κρατῶν ἐξῆλθεν ὁλόζων τὸς ὅσων θλίβεως ὥστε αἱ γλαυκὲς ἐπαυσαν τοὺς πενήθιμον κρωγμούς των.

Ὁ ἥλιος ἀνατείλας μετὰ μίαν ὥραν τῆς σπαραξικαρδίου σκηνῆς, ἦν τότε ἀτελὲς περιεγράφωμεν ἀπὸ σκοποῦ, ὅπως μὴ προκαλέσωμεν τὰ δάκρυα τῶν εὐαίσθητων ἀναγνωστῶν μας, ἐφώτισε τὴν περιλυπὸν μορφήν τοῦ ἐραστοῦ τῆς Κάρμεν, ἐφ' ἧς ἐπλανᾶτο εἰς εἰρωνικός γέλως, ὁ ὅποιος θὰ προβάλλει φρίκην καὶ τοῦ μᾶλλον κυνικοῦ! Τί λοιπὸν συνέβη; Ἐξελθὼν τοῦ νεκροθαλάμου περιεπλανήθη θρηγνῶν γοερῶς ἐπὶ τινὰς στιγμὰς περὶ τῶν ἐρημικῶν λόφων τοῦ νεκροταφείου, ἀλλ' ἐξαντληθεὶς κατέπεσε λιπόθυμος ὑπὸ ἀγρίαν ἀμυγδαλέαν.

Ὅτε μετ' ὀλίγον συνήλθε, τὸ χρυσοῦν περὶ αὐτὸν ἐν ᾧ ἡ κόρη τῶν νεανικῶν ὄνειρων του ἐνέκλεισε τὴν εἰκόνα του, ἵνα ταύτην φέρῃ καὶ ἐν τῇ τάφῳ, ἐκείτο ἐπὶ τινος τῶν περὶ αὐτὸν θάμνων ἀνοιχτόν, ὡς νὰ τὸ ἀνέφξεν ἡ ἀκαμπτὸς τῆς εἰμαρμένης χεῖρ καθ' ἣν στιγμὴν κατέπεσε λιπόθυμος.

(Ακολουθεῖ)

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

[Αἱ δημοσιευόμεναι Πνευματικαὶ Ἀσκήσεις ὡς καὶ ἐκ τῶν λύσεων αἱ περισσότεραι θὰ βραβεύονται μετὰ τὴν λήξιν ἐκάστης τριμηνίας].

257. ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

α' Ποῦτον εἶναι ἐκεῖνο τὸ χωρίον τῆς Κρήτης τοῦ ὁποῦ ὁ τένοος ὅταν ἀναβιβασθῇ σχηματίζει ἐν τῶν Γραμμάτων τοῦ ἀλφαβήτου;

β' Ποῦτον εἶναι ἐκεῖνο τὸ χωρίον τοῦ ὁποῦ τὸ ὄνομα ἀποτελεῖ φυτὸν τοῦ ὁποῦ τρώομεν;

γ' Ποῦτον εἶναι τὸ χωρίον τοῦ ὁποῦ ἂν προστεθῇ ἐν γράμμα γίνεται ποτὸν λίαν ναρκωτικόν;

Εστάλησαν παρὰ τῆς «Θαλασσίας Αὔρας»

258. ΑΙΝΙΓΜΑ

Ἄν ἐν σημείον ἡμέρας ὥρας λάβῃς
καὶ ἕνα ζῶον τετράπουν καλὸν
Ἰουδαῖον φιλόσοφον κάνεις
καὶ ἄξιον λόγου ἱστορικόν.

Ἐστάλη παρὰ Καλοῦτ' Ξανθωνάκη.

259. ΚΥΒΟΛΕΞΟΝ

* I * *
I * I *
* I * H
* * H *

260. ΜΩΣΑ-Τ-ΚΟΝ

Ὁ Πάρις, ὁ Κλεισθένης, Ρήγος καὶ Περικλῆς
Ἡ Κάστος καὶ ὁ Κόνων, ὁ Δίων καὶ ὁ Ἑρμῆς
Ὁ ποταμὸς ὁ Ὅθις καθὼς καὶ ὁ Σοφοκλῆς
Ὅλοι αὐτοὶ θανεῖσιν προθύμως ἕνα γράμμα
κ' ἕνα σοφὸν ἀρχαῖον μᾶς κάμνουν ἐν τῇ ᾄμα.

261. ΣΤΟΙΧΕΙΟΓΡΗΦΟΣ

Μεγάλ' εἶμαι θεὰ τῶν ἀρχαίων
προσκυνεῖτέ με πάντες ἐν τρόμῳ,
θέσις μ' εἶναι, ἂν ἔχω κεφάλι
κρεμασμένη νὰ μένω ἔς τὸν ὄμο.

Ἐστάλησαν παρὰ Μιχ. Μανουσάκη

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

262. Τὸ πρῶτόν μου σὲ προσκαλεῖ, λάμπει τὸ δευτέρον μου
ἄγριον ζῷον λύτα μου εἶνε τὸ σύνολόν μου.

263. Πῶς γράφει ἡ ραβίς;

Ἐστάλησαν παρὰ Εὐέλπιδος.

ΚΡΗΤΙΚΑ ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

264. Δυὸ ναι τὰ στεκοῦμενα
δυὸ τὰ πορπατοῦμενα
δυὸ ναι ποῦ δὲν μοιάζουνε
δυὸ ποῦ δὲν ταιριάζουνε.

Τί εἶναι;

265. Χιλιόρριζη, χιλιόκορφη
χιλία νὰ πῆς δὲν βρίσκεις.

Τί εἶναι;

Ἐστάλησαν παρ' Ἀπτεροῦ Χρυσολιδος.

Λύσεις Πνευμ. Ἀσκήσεων 37 ὁυλ. λαδίου

242

1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	3	4	5	6	7	8	9	1
3	4	5	6	7	8	9	1	2
4	5	6	7	8	9	1	2	3
5	6	7	8	9	1	2	3	4
6	7	8	9	1	2	3	4	5
7	8	9	1	2	3	4	5	6
8	9	1	2	3	4	5	6	7
9	1	2	3	4	5	6	7	8

πλήρ. ἡμιπλ. κεν.

244.

α 2 3 2

1 λύσις

β 2 3 2

γ 3 1 3

α' 3 1 3

2 λύσις

β' 3 1 3

γ' 1 5 1

245. Ἐπὶ 26 ἡμέρας. 246 Ἀνά-στασις. 247 ἡ Δυστυχία. 248 ὁ Σπύργος. 249 οἱ Μύρμηκες.

ΣΤΗΛΗ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑΣ

Α. Μ. Κ. Ζαρόν. — Ζητηθέντα φυλλάδια Βου ἔτους ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.

Β. Γ. Π. Ἱεράπετρον. — Ἐπιστολὴ ὁμῶν ἐλήφθη. Παράκλησις ἐξετελέσθη.

Σ. Μ. Κολυμβάριον. — Ἐπιστολὴ ὁμῶν ἐλήφθη. Συνδρομηταὶ ἐνεγράφησαν. Εὐχαριστοῦμεν δι' εὐγενῆ φροντίδα. Ἡ μελέτη ὁμῶν δημοσιεύεται. Ζητηθέν φυλλάδιον ἀπεστάλη.

Θ. Ε. Κ. Κάνδανον. — Ἡ νέα διεύθυνσις ὁμῶν διωρθώθη. Τὸ ἔδωμον φυλλάδιον δὲν ἀνετυπώθη ἀκόμη.

Σ. Ε. Α. Ἀρμένους Σητείας. — Ἐπιστολὴ ὁμῶν ἐλήφθη. Ζητηθέντα φυλλάδια ἀπεστάλησαν. Εἰγράφησαν. Εὐχαριστοῦμεν δι' εὐμενεῖς κρίσεις. Διεύθυνσις ὁμῶν νέα διωρθώθη. Τὸ ἄν φυλλάδιον τοῦ Δελτίου ἔφερεν ἀριθ. 6, διότι προηγήθησαν αὐτοῦ ἑτέρα, ἅτινα περιεῖχον φιλολογικὴν καὶ ἔχαι εκπαιδευτικὴν ὕλην.

«Μελαιναν Ἐλπίδα» Βατόλακκον. — Ἐπιστολὴ ὁμῶν ἐλήφθη. Τὸ περιεχόμενον αὐτῆς δημοσιεύεται. Ἡ Διεύθυνσις διωρθώθη.

Ε. Μ. Η. Κρού. — Ζητηθέντα συνέχισα τοῦ ἀπὸ Χανίων εἰς Ἀσὺν δίνον δημοσιεύματος ὡς καὶ τὰ Κάρτ. — Ποστὰλ ἐστάλησαν ταχ. κῶς. Εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰ συγχαρητήρια ὁμῶν.

Γ. Μ. Χρ. Βατόλακκον, Ε. Ι. Μ. Τριώδον, Σ. Κ. Ἡράκλειον, Γ. Α. Τ. Ἀγ. Παρασκευαίς. — Αἱ νῆαι ὁμῶν διευθύνσεις διωρθώθησαν.

Ε. Κ. Φ. Ἀγίαν Εἰρήνην Σελίου. — Ζητηθέντα φυλλάδια ἀπεστάλησαν. Διεύθυνσις ὁμῶν διωρθώθη.

Α. Μ. Μ. Ἀτσιπόπουλον. — Πνευματικαὶ ὁμῶν ἀσκήσεις ἐλήφθησαν.

Δ. Ν. Παλαιόκαστρον. — Ἐπιστολὴ ὁμῶν ἐλήφθη.